

KANSALLISARKISTO

Kansallisarkiston toimintaympäristö ja Finna- strategia

Taustoitusta järjestelmiin, projekteihin ja kuvailun
muutokseen lähivuosina ja niiden potentiaalsiin
vaikutuksiin Finna-strategialle

Miia Herrala

Finna konsortiorryhmän kokous 19.6.2018

Ajankohtaista

- Kansallisarkisto mukana monessa isossa kehittämishankkeessa 2018-2020
- SAPA-projekti käynnistymässä, seuraava vaihe ajoittuu 2018-2019
- Astia-uudistaminen, miten suhde Finnaan muotoutuu (tunnistautuminen, ”NKR”, toiminnallisuudet) ?
- Viranomaisaineiston massadigitointi- aineistomäärien kasvu, uusi käyttäjäryhmä
- Käsinkirjoitetun aineiston sisällöntunnistus READ-hankkeen välineillä
- Automaattisen sisällöntunnistuksen testejä myös jatkossa (Tekoäly-yhteistyö)
- AHAA-palvelulle ja Kansallisarkistolle aluksi Finna.fi näkymä käyttöön 2018-2019 aikana. Oman näkymän mahdollisuuksia osana AHAA-palvelua selvitetään.
- Topoteekien metatiedon siirtäminen Finnaan. Euroopan unionin rahoittaman Community as Opportunity (CO-OP) hankkeen myötä perustetut paikalliset topoteekit sisältävät yhteiselle alustalle tallennettuja kuvia ja metatietoa.
<https://www.arkisto.fi/coop>

AHAA

- AHAA on metatietovaranto ja arkistokuvailun ja aineistohallinnan työkalu
- Ei hallinnoi loppukäyttäjien oikeuksia tai sisällä digitaalisia manifestaatioita
- Erilliset järjestelmät mm. aineistojen sijoituspaikkatiedoille, digitointiprosessiin, digitoiduille jakelukappaleille ja PAS-kappaleille.
- Monipuoliset rajapintatoiminnot
- Tietomalli perustuu kansalliseen arkistokuvailun käsittemalliin <https://www.arkisto.fi/kasitemalli>

Arkistokuvailun muutoksia

- Jatkossa ei kuvailla enää vain aineistoa ja arkistonmuodostajaa vaan kuvailun kohteena eri entiteetit
- Suhteista muodostuva kuvailu vs. vapaatekstikentät
- Aineiston ja ilmentymien (manifestaatioiden) erottaminen toisistaan. Periaatteessa saman aineiston eri ilmentymät ovat sisällön kontekstiltaan ja tietosisällöltään identtisiä.
- Toimijakuvailu RDA-yhteensopivaa
- (Viranomaisien) Tehtävien kuvaukset aineistoja jäsentämässä
- Rakenteisen, koneluettavamman tiedon tuottaminen esim. Käyttörajoitukset ja Näyttörajoitukset
- Koodistoarvojen runsas käyttö
- Finton sanastot (asiasanat, YSO-paikat, ammatit..)
- Kieliversiointi
- Arkistokuvailun muutos alkaa vaikuttamaan muutaman vuoden viiveellä AHAA:n käyttöönoton jälkeen- aluksi migroidut metatiedot ja sen kompromissit

AHAA-tietomalli

- Tietomalli perustuu kansalliseen käsittemalliin ja toimii pohjana tekniselle toteutukselle ja ohjeistuksen laatimiselle
- Tietomallin mukaisesti AHAA:ssa kuvailtavia käsittemallin mukaisia entiteettejä ovat
 - Aineisto; Ilmentymä (Manifestaatio); Toimija; Tehtävät; Paikka (osittain AHAA:ssa); Ajallinen ilmiö (Tapahtuma) Ei toteutettu; Elinkaaritapahtuma (Elinkaarihallinta)
 - Valtuutus, Aihe ja Toiminta ovat käsittemallissa entiteettejä, mutta tietomallissa ne esitetään muiden entiteettien attribuutteina
- Käsitteellisesti tietomallissa omiksi entiteeteikseen on erotettu myös
 - Säilytysyksikkö, Tiedosto, Asiasana, Organisaatio, Toimipaikka, Luovutus, Tunniste, Aika, Sisällöllinen laajuus, Nimeke, Toimijan nimi, Aineiston sisällysluettelo, Hävitystiedot, Käyttörajoitus, Näyttörajoitus, Aineiston tarkenne ja Siirtoerä
- Jollain aikavälillä on tarkoitus siirtyä käyttämään Toimijan, Tehtävän(?), Paikan, ja Ajallisen ilmiön osalta AHAA:n ulkopuolisia (Finto) kuvailuja. Tällä hetkellä kaikkia ontologioita ei kuitenkaan vielä ole käytettävissä.
- Erillisiä AHAA-kuvailusääntöjä käytetään AHAA:ssa tehtävälle kuvailulle- AHAA-säännöt eivät ole kansalliset luettelointisäännöt

Arkistokuvailun yhteistyöverkostot

- KAM-sektorin kuvailuyhteistyö
- Digitaalisen kulttuuriperinnön kokonaisuuden yhteistyötavat (ent. KDK-tietoarkkitehtuuriryhmä)
- NTP Nimitietopalvelun jatkosuunnittelu- suunnitteilla syksyksi 2018 workshop julkishallinnon sektori+LAM → Toimijatietojen yhteiset tunnisteet, tietovaranto, metatietojen yhdistäminen/rikastaminen
- ICA:n EGAD-työryhmän nykyinen toimikausi 2017-2020
- AHAA-palvelun ”tietovarantoryhmä”

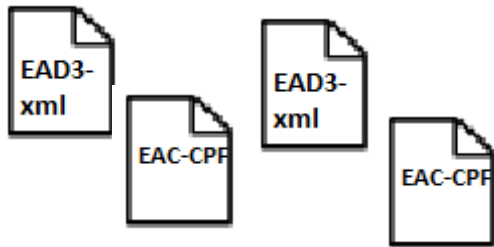
AHAA-palvelun organisaatioiden järjestelmistä

- AHAA on vain metatietovaranto
- Tarve näyttörajoitteisen metatiedon hallitulle käyttöön antamiselle → NKR-työskentely
- Digitaalisen aineiston käytölle paikallisia ratkaisuja → kehitystarpeet yhteisille tallennus- ja jakelupalveluille
- Tarve käyttöoikeuksien hallinnointiin myös digitaaliselle aineistolle

~~Digital Archives user interface~~

AHAA
(National Archives of Finland, Suomalaisen kirjallisuuden seuran arkisto, Porvarillisen työn arkisto, Svenska Central Arkivet, Keskustan ja maaseudun arkisto, Kansanarkisto, Musiikkiarkisto)
Metadata repository

FINNA INDEX
Astia Index
Public Metadata/NR10 restricted metadata

DIGITAL ARCHIVES
(→SAPA 2019?)
Digitized records
(images for dissemination)

PAS
Long term preservation systems
Files+MD

SEVERAL OTHER dissemination filetypes
(textual content etc.)
Future

Astia User interface

- Search
- Customer identification
- Enquiry services
- Access permissions
- After 2018 incl. viewer of digitized objects

Fulltext/keywords Search (READ)?
Future

Fulltext/keywords Search (ALTO)?
Future

Finna.fi user interface
And a search machine

E-Registries User Interface?

Massadigitointi-SAPA

- Lainsäädäntö mahdollistaa Kansallisarkistolle analogisen manifestaation hävittämisen digitoinnin jälkeen
- Valtioneuvoston periaatepäätös asiakirjallisen aineiston digitoinnista ja arkistoinnista vain sähköisenä:
<http://minedu.fi/paatos?decisionId=0900908f80542c95>
- Tavoitteena on digitoida kaikki valtionhallinnon sekä kunnilta maakunnille siirtyvä paperiaineisto vuoteen 2030 mennessä. Massadigitoinnissa syntyvät aineistot siirretään SAPA:an. Käyttökappaleet säilytetään SAPA:ssa ja arkistokappaleet PAS-palvelussa.
- Astia on jatkossa käyttöpalvelu kaikille digitaalisille objekteille
- Meneillään massadigitoinnin POC (Proof of Concept)-suunnittelu. Varsinainen Pilotointi todennäköisesti synkronoidaan SAPA-aikatauluun aloitettavaksi tarkemmin määritettävässä laajuudessa 2019 aikana.

SAPA

- PAS-palvelu toteutettu osana KDK-hanketta
- Syntysähköisen sähke2 aineiston vastaanotto ja säilyttäminen on toteutettu PASeka-projektissa
- Syntysähköisen aineiston vastaanottopalvelu otetaan Kansallisarkistossa käyttöön syksyllä 2018
- SAPA:n seuraava arkkitehtuuri suunnitteluvaiheessa (CSC, KA, VM, OKM)
- SAPA-arkkitehtuuriin liittyvät kuvaukset ohjausryhmäkäsittelyssä - ei vielä julkaistu
- SAPA vastaanotto tulee laajenemaan ja syntysähköisen sähke2 aineiston lisäksi se kattaa jatkossa myös digitoidut aineistot.
- Aineistojen käyttö mahdollistetaan käyttökappaleiden hallinnan ja AHAA:n metadaintegraation avulla.

SAPA-vaikutuksia

- Yhteisten palvelujen kehittyminen
- NKR-lupakäsittely (tunnistautuminen, luvan hakeminen, käsittely ja oikeuden liittäminen käyttäjälle) Finnan ja SAPA:n yhteisenä palvelunatavoitteet
- Myöhemmin myös aineiston käytön ja esittämisen yhteiset ratkaisut ? - tällä hetkellä Kansallisarkistossa Astia-kehityksessä huomioituna

Astia-palvelun uudistus 2018: Palveluintegraatiot

- Otetaan käyttöön SAPA:an vastaanotettavien aineistojen metatietojen hakupalvelu ja aineiston käyttöpalvelu, jotka toimivat Astian verkkopalvelussa
→ SAPA-aikataulu vaikuttaa Astian kehittämissaikatauluun
- Digitaaliarkiston käyttöliittymä, jossa voi hakea aineistoja jää pois käytöstä. Jatkossa Astia toimii sekä hakemisen että digitaalisen aineiston käytön käyttöliittymänä
- AHAA-rajapinnan hyödyntäminen uudessa rakenteessa esitettävälle metatiedoille
- AHJ-palvelun (Aineistonhallintajärjestelmä) rajapinnan hyödyntäminen analogisten aineistojen sijoituspaikkatiedoille osana tilaustenhallintaa
- Kehitetään käyttöoikeuksien hallintaa ottaen huomioon linjaukset näyttörajoitettujen metatietojen ja sekä käyttörajoitettujen aineistojen osalta.

Astia-palvelun uudistus 2018: Suomi.fi

- Otetaan käyttöön ja jatkokehitetään Suomi.fi-palveluita Astia-verkkopalvelussa
- Suomi.fi-tunnistautuminen ja -valtuutus ovat jo käytössä
- Suomi.fi-maksut tullaan ottamaan käyttöön 2019
- Suomi.fi-viestejä ei vielä nykymuodossa voi ottaa mukaan kehitykseen

Astia-palvelun uudistus 2018:

Käytettävyyssparannukset

- Uudistetaan Astia-verkkopalvelun hakutoiminto, joka tukee uutta AHAA-kuvailumallia, on käyttäjälähtöisempi ja monipuolisempi
- Tarjotaan käyttäjälähtöisempi ja saavutettavampi Astia-verkkopalvelu
- Palautteet, haastattelut → tarvemääritykset
- Tietopalvelutarpeiden muutoksia?
Viranomaiskäyttäjien määrä kasvaa kun massadigitoidusta aineistosta annetaan tietopalvelua

READ

- Käsinkirjoitetun tekstin sisällöntunnistus esiopetettujen mallien perusteella
- Oppii tunnistamaan tietynlaista käsialaa- vertailee kuvaa ja siitä ihmisen tekemää tekstiä
- Avoimen lähdekoodin ohjelmistojen käyttö, Transkribus ja avoimet mallit
- Tunnistetun tekstin uudelleenkäyttö esim. hakutoiminnot

Finnan strategian kysymykset

- Mikä on Finnan perustehtävä?
- Mikä on Finnan tahtotila vuodeksi 2020?
- Mitkä ovat tahtotilan pohjalta määritellyt kauden 2016-2020 tavoitteet?
- Millä toimilla tavoitteisiin päästään?

Perustehtävä

- Voisiko korostaa jatkossa ei vain avointa tietoa vaan myös tiedon saavutettavuutta sähköisien palvelukokonaisuuksien keinoin?
- Painotus ollut ehkä aiemmin enemmän käyttäjänäkökulmassa kuin muissa mainituissa organisaatioyhteistyössä ja ratkaisuympäristössä

Tahtotila 2020 näkökulmat- miten näihin hyviin tavoitteisiin päästään?

- Lisäarvon luominen –edistyksellinen ja kustannustehokas
- Älykäs aineistojen yhdistäminen ja oppiva Finna

Keinoina esim. arkkitehtuurityö, tarvekartoitukset, millainen hallinnollinen toimintamalli toimii kun erilaisia tarpeita priorisoidaan, tarvitseeko Finna tietynlaista uutta osaamista, resurssointi, yhteishankkeiden luominen... ???

Käyttäjät

- Voidaanko Finnan kehitystä nähdä tehtävän myös uusille käyttäjäryhmille – esim. viranomaiset ”uuteen” (esim. 1990-l) aineistoon

Ja vielä joitain ajatuksia

- Nähdäänkö uudet mahdollisuudet esim. hakutoiminnoissa osaksi Finnan kehitystä vai kumppanuuskehityshankkeina?
- Miten pitkälle ”omat näkymät” vietävissä?
- Finna ainoana ylläpidettävänä digitaalisten objektien viewerinä?
- Finnan maksuttomuus organisaatioille myös jatkossa?
- Voiko Finna toimia keskeisenä toimijana uusien palvelujen tarjoajana? Kehittämisyhteistyö ja erillisrahoitukset?
- Rahoitusohjaus yhteisiin palveluihin- tuleeko OKM:m edustuksen myötä huomioitua?